AOb Hoofdkantoor
St.-Jacobsstraat 22
Postbus 2875
3500 GW UTRECHT

Tweede Kamer der Staten-Generaal
Prinses Irenenpad 1
2595 BG Den Haag

Datum: 7-10-2026
Onze ref.: 595609 /JC
Inlichtingen: jcrabbendam@aob.nl
Onderwerp: Inbreng CD sturing, stichting en toezicht

Geachte Kamerleden,

Op 14 oktober vindt het Commissiedebat stichting, sturing en toezicht in het funderend onderwijs plaats. In aanloop naar dit debat geven we vanuit de AOb graag input mee, met de focus op het onderwerp sturing.

Afgelopen jaren is sturing in het funderend onderwijs veelvuldig aan bod gekomen in de Tweede Kamer. Zo heeft de Kamer zich uitgesproken over het meer laten landen van geld in de klas, de invoering van een Lerarentoets en de vorming van een verenigde beroepsgroep. Ook het Coalitieakkoord bevat aanknopingspunten, bijvoorbeeld als het gaat om structurele financiering en oormerking van middelen. Dit zijn belangrijke stappen. Een wijziging van het besturingsstelsel is niet iets dat van de ene op de andere dag gebeurt, maar duidelijkere verantwoordelijkheden en sterkere sturing zijn wel nodig om de kwaliteit van ons onderwijs te blijven waarborgen.

Kwaliteit onder druk
De kwaliteit van het Nederlandse onderwijs staat onder druk. De PISA-uitkomsten laten wederom zien hoe urgent dit is. 61 procent van de Nederlandse 15-jarigen haalt het minimale niveau in leesvaardigheid niet. Opvallend in de PISA-resultaten zijn de enorme verschillen tússen scholen. Nederland behoort tot de landen waar deze verschillen het allergrootst zijn. Waar een leerling naar school gaat, maakt daarmee in belangrijke mate uit voor de onderwijsprestaties. Dat raakt direct aan de kansengelijkheid in het onderwijs.

Deze constatering laat zien dat de overheid, wat de AOb betreft, meer verantwoordelijkheid moet nemen voor de kwaliteit van het onderwijs en het stuur weer in handen moet nemen. Goed onderwijs is een publieke taak en vraagt om directe overheidssturing, met voldoende structurele bekostiging en bevoegde leraren voor de klas.

Structurele bekostiging
Het huidige bekostigingsmodel in het funderend onderwijs bevat perverse prikkels. De hoogte van de bekostiging is op dit moment nog in belangrijke mate gekoppeld aan leerlingenaantallen. Hierdoor ontstaat concurrentie tussen scholen en besturen om leerlingen en daarmee om middelen. De lumpsumbekostiging geeft schoolbesturen alle ruimte om geld vrijelijk te besteden. Dat zorgt ervoor dat middelen die bedoeld zijn voor het onderwijs niet vanzelfsprekend terechtkomen waar ze het hardst nodig zijn: in de klas.

We zijn dan ook tevreden dat de staatssecretaris hierin eerste stappen zet. Zo wordt de subsidie voor de verbetering van de basisvaardigheden vanaf 2027 omgezet in

structurele, gerichte bekostiging. Hiermee krijgen scholen meer zekerheid over de middelen die zij hiervoor beschikbaar hebben en kunnen zij langetermijnplannen maken. Daarnaast biedt gerichte bekostiging de overheid meer mogelijkheden om voorwaarden te stellen aan de besteding van middelen en daarmee te sturen op de kwaliteit van het onderwijs. Ook is het ministerie met sociale partners aan de slag met een normering van overhead.

Wat ons betreft is een belangrijke vervolgstap het oormerken van geld voor personeel. Juist voor personeel moet structureel voldoende geld beschikbaar zijn, zodat niet wordt gekozen voor de goedkoopste, maar voor de beste leraar. Goed personeel moet bovendien een vast contract krijgen en behouden blijven voor het onderwijs. Door de gelden te oormerken wordt voorkomen dat personeelsuitgaven binnen de lumpsum concurreren met andere uitgaven.

Sturing en zeggenschap
Betere sturing in het onderwijs betekent voor de AOb dat helder is wie waarvoor verantwoordelijk is en waar de inhoudelijke zeggenschap ligt.

Ministerie: duidelijke randvoorwaarden
De overheid is verantwoordelijk voor het borgen van de randvoorwaarden die bepalend zijn voor de kwaliteit en toegankelijkheid van het onderwijs. Hiervoor bestaan de deugdelijkheidseisen. Voor de kwaliteit van het onderwijs is het wenselijk om het aantal bevoegde leraren voor de klas op te nemen in de deugdelijkheidseisen. Daarnaast zijn landelijke randvoorwaarden nodig voor de grootte van de klas en de inrichting van de lessentabel. Bij het opstellen van deze deugdelijkheidseisen en landelijke randvoorwaarden is de inbreng van de beroepsgroep van groot belang.

Daarbij moet niet alleen worden vastgesteld aan welke normen scholen moeten voldoen, maar ook daadwerkelijk worden toegezien op de naleving ervan. Zo wordt het aantal bevoegde leraren op dit moment wel inzichtelijk gemaakt, maar heeft het aandeel bevoegde leraren dat een school inzet geen consequenties voor het toezicht. Het kan dus betekenen dat scholen een groot deel van de lessen door ‘anders bevoegde’ of andere professionals wordt gegeven. De AOb vindt dat het beter inzichtelijk moet worden gemaakt op welke scholen er veel onbevoegden voor de klas staan en dat de Inspectie van het Onderwijs deze scholen zou moeten aanspreken.

Beroepsgroep: structurele zeggenschap
De uitkomsten van PISA laten zien dat de kwaliteit van het onderwijs omhoog moet. Dat kan alleen als de beroepsgroep als volwaardige partner structureel mee praat en -beslist over het onderwijsbeleid op landelijk, regionaal en lokaal niveau. Leraren en ander onderwijspersoneel beschikken over de kennis en ervaring die nodig is om te bepalen hoe beleid in de klas landt.

De voorgestelde Lerarentoets kan hiervoor een belangrijke stap zijn. De AOb kijkt dan ook uit naar de verdere uitwerking en uitvoering hiervan en ziet daarbij een voorname rol voor de bestaande vakverenigingen en vakbonden. Ook op schoolniveau moet de professionele zeggenschap van leraren worden versterkt. Het professioneel statuut moet daadwerkelijk betekenis krijgen en niet eenzijdig en zonder overleg terzijde kunnen worden geschoven. De Inspectie van het Onderwijs dient, naast alleen de aanwezigheid, ook te kijken of het professioneel statuut ook daadwerkelijk inhoud heeft. Leraren moeten daarbij voldoende tijd en middelen krijgen om hun

professionele verantwoordelijkheid te nemen. Een concreet voorbeeld hiervoor is de invoering van AI op scholen. Leraren behoren over dit thema zeggenschap en beslisruimte te hebben of en, zo ja, hoe AI op scholen wordt ingevoerd. Ook de medezeggenschap moet worden versterkt, waarbij voldoende ruimte moet zijn voor overleg met de achterban.

De vorming van een verenigde beroepsgroep kan deze positie verder versterken. Een dergelijke beroepsgroep vertegenwoordigt de stem van de leraar op school en op landelijk niveau en draagt bij aan de ontwikkeling van het beroep en het onderwijs. Zo wordt niet alleen óver de leraar gesproken, maar vooral mét de leraar. De lerarenorganisaties AOb, BVMBO, CNV, FvOv en Platform VVVO hebben hierin inmiddels een volgende stap gezet. Na de ontwikkeling van het Beroepsbeeld en het herijken van de Bekwaamheidseisen trekken zij verder samen op om de stem van de leraar steviger en herkenbaarder te laten klinken. Met steun van OCW werken de organisaties de komende tijd aan een platform voor alle leraren en aan scholingsaanbod om de professionele ruimte op school te vergroten.

Schoolbesturen: faciliteren en organiseren
Schoolbesturen zijn vooral aan zet voor bovenschoolse zaken, zoals HR-beleid, administratie en onderwijshuisvesting. Daar kunnen samenwerking, schaalvoordelen en opgebouwde kennis en expertise meerwaarde bieden. De rol van schoolbesturen zou daarom primair faciliterend moeten zijn: zij moeten scholen en onderwijsteams in staat stellen hun werk goed te doen door de juiste voorwaarden te creëren.

Om de kwaliteit en continuïteit van een bestuur te borgen, moet ook het toezicht op bestuurders worden versterkt. De AOb pleit daarom voor de invoering van een geschiktheids- en betrouwbaarheidstoets voor onderwijsbestuurders, zoals die ook bestaat bij woningcorporaties.

Wanneer helder is wie waarvoor verantwoordelijk is en de beroepsgroep de ruimte krijgt om haar rol te vervullen, kunnen we de balans in het onderwijs herstellen. Dat is de basis om de kwaliteit van ons onderwijs te versterken.

Met vriendelijke groet,

Coba van der Veer
Voorzitter AOb